

IZBORNA — NEKAŽNJIVOST

**KRIVIČNE PRIJAVE
KOJE JE CRTA PODNELA,
A TUŽILAŠTVO ZANEMARILO
—
IZBORI 2023.**

Vanredne parlamentarne i beogradske izbore održane 17. decembra 2023. obeležila je sistemska zloupotreba izbornog procesa. Od organizovanih migracija birača i manipulacija biračkim spiskovima do falsifikovanja potpisa birača, Crta je opsežno dokumentovala fenomen izbornog inženjeringa. Prikupivši informacije i podatke, nadležnim tužilaštvima Crta je, zajedno s pojedinim posmatračima i građanima koji su joj se obratili za pomoć, podnela 11 krivičnih prijava. Nijedan slučaj nije rezultirao podizanjem optužnice. U stvorenoj kulturi nekažnjivosti građani gube poverenje u izbore kao fundament demokratije.

KRIVIČNE PRIJAVE ZA IZBORE 2023

1 / NAPAD NA POSMATRAČE CRTE

- Datum podnošenja prijave: 17.12.2023.
- Status: Bez epiloga - predistražni postupak
- Tužilaštvo kojem je upućena prijava: Osnovno javno tužilaštvo u Somboru
- Osnov prijave: Nasilničko ponašanje (čl. 344. KZ)

Dvojica posmatrača Crte napadnuta su bejzbol palicama u Odžacima na izborni dan, 17. decembra 2023. Automobil im je razlupan na parking u lokalne policijske stanice, u kojoj su hteli da traže pomoć. Naime, posmatrača su, nakon što su ranije tog dana policiji prijavili slučaj kupovine glasova, duže vremena vozilom jurile nepoznate osobe.

Nekoliko sati posle napada predstavnici vlasti su obavestili javnost da su **izvršioci uhapšeni**. Tužilac je, po službenoj dužnosti, pokrenuo postupak, ali je predistražna faza ostala u ćorsokaku.

2 / KRIVIČNA PRIJAVA PROTIV SLUŽBENIKA U MINISTARSTVU DRŽAVNE UPRAVE I LOKALNE SAMOUPRAVE ZBOG MANIPULACIJA BIRAČKIM SPISKOM

- Datum podnošenja prijave: 8. 3. 2024.
- Status: Bez epiloga - predistražni postupak
- Tužilaštvo kojem je upućena prijava: Više javno tužilaštvo u Beogradu, sada u nadležnosti Prvog Osnovnog javnog tužilaštva u Beogradu
- Osnov prijave: Zloupotreba službenog položaja (čl. 359 KZ)

Crta je dokumentovala da usled obima nezakonitih migracija birača i manipulacija biračkim spiskom, rezultati beogradskih izbora ne odražavaju slobodnu volju birača koji žive u glavnom gradu.

Nakon što je pred javnost iznela nalaze o zloupotrebama, Crti je stigao mejl u kojem je kratko pisalo: „*vrv ste već dobili ovu info*“, uz priložene dve fotografije, na kojima se vidi sadržaj mejla koji je službenik (ime poznato Crti) Ministarstva državne uprave i lokalne samouprave (MDULS), zadužen za Jedinostveni birački spisak,

poslao nepoznatom broju primalaca, pod naslovom *Jedinstveni birački spisak – MKU – URGENTNO!* U mejlu se kaže da je „neophodno preuzeti podatke iz aplikacije *Jedinstveni birački spisak (deo MKU)*, uporediti ih sa podacima iz sistema *eZUP* i doneti rešenja o brisanju preminulih osoba iz biračkog spiska”. Crta smatra da se skraćenica MKU odnosi na Matičnu knjigu umrlih i sumnja na pokušaj uništavanja jednog od dokaza manipulacija biračkim spiskom usled kojih je neko glasao umesto preminulih birača.

Zbog sumnje da je dao nalog za nezakonitu radnju, Crta je podnela [krivičnu prijavu](#) protiv pomenutog službenika MDULS.

3 / SLUČAJ PREMINULOG DETETA U BIRAČKOM SPISKU

- Datum podnošenja prijave: 13.2.2024.
- Status: Bez epiloga - predistražni postupak
- Tužilaštvo kojem je upućena prijava: Prvo osnovno javno tužilaštvo u Beogradu
- Osnov prijave: Sastavljanje netačnih biračkih spiskova (čl. 158 KZ)

Crti se obratila građanka kojoj je stigao poziv za glasanje na ime deteta koje je kao maloletno preminulo. Pozivi za glasanje štampaju se na osnovu biračkog spiska, a maloletne osobe ne mogu biti upisane u birački spisak. Građanka je ukazala i na sumnju da se ime deteta nalazilo čak i na spiskovima aktivista vladajuće stranke.

Krivična prijava protiv NN službenog lica podneta je zbog osnovane sumnje da je omogućilo da se podaci o ličnosti, koji se prikupljaju, obrađuju i koriste na osnovu Zakona o jedinstvenom biračkom spisku i Zakona o matičnim knjigama, upotrebe za svrhu kojoj nisu namenjeni.

4 / ORGANIZOVANE MIGRACIJE BIRAČA – SLUČAJ FANTOMSKE ADRESE

Tri krivične prijave protiv službenika Ministarstva unutrašnjih poslova zbog prijave i odjava prebivališta građana

- Datum podnošenja prijave: 18.3. 2024.
- Status: Jedna odbačena, dve bez epiloga, tj. u predistražnom postupku
- Tužilaštvo kojem su upućene prijave: Više javno tužilaštvo u Beogradu, Posebno odeljenje za suzbijanje korupcije, Drugo Osnovno javno tužilaštvo u Beogradu
- Osnov prijave: Zloupotreba službenog položaja (čl. 359 KZ)

Organizovane migracije birača kao vrsta izbornog inženjeringa podrazumevaju koordinisano ponašanje birača, koji privremeno menjaju prebivalište da bi uticali na rezultate glasanja u gradu ili opštini u kojoj faktički ne žive. Na izborima u decembru 2023. cilj te prakse bio je da utiče na ishode lokalnih izbora koji su raspisani samo u nekim gradovima i opštinama.

Na jednoj adresi u beogradskoj opštini Voždovac bilo je prijavljeno 40 birača. To ne bi bilo čudno da nije u pitanju kuća od samo 58 kvadrata. Na Voždovcu je Crta otkrila više sličnih slučajeva, tj. malih ili neuslovnih objekata s velikim brojem prijavljenih birača, što je ukazivalo na zloupotrebe u vezi s prijavama prebivališta.

Protiv službenika MUP, zaduženih za prijave i odjave prebivališta, Crta je podne krivične prijave za tri slučaja vezana za adrese: [Prešernova 21](#), [Zemljoradnička 8 i 8v](#) i [Danijelova 9](#). Tužilaštvo je odbacilo prijavu koja se odnosi na Zemljoradničku 8 i 8v pošto je, na osnovu dokaza koje mu je dostavio Sektor unutrašnje kontrole MUP, zaključilo da su službenici koji su radili na spornim slučajevima postupali u skladu sa zakonom. I samo tužilaštvo je, ipak, u rešenju konstatovalo očigledne nelogičnosti u odnosu na broj birača prijavljenih na tim adresama.

5 / FALSIFIKOVANJE POTPISA U KONZULATU U BANJALUCI

Četiri krivične prijave zbog falsifikovanje potpisa birača na glasanju

- Datumi podnošenja prijave: 3.1. 2024; 4.1.2024; 11.1.2024; 12.1.2024
- Status: bez epiloga - predistražni postupak
- Tužilaštva kojima su upućene prijave: Više javno tužilaštvo u Novom Sadu - Posebno odeljenje za suzbijanje korupcije, Osnovno javno tužilaštvo Novi Sad, Prvo osnovno javno tužilaštvo u Beogradu
- Osnov prijave: Zloupotreba službenog položaja, navođenje na overavanja neistinitog sadržaja, falsifikovanje isprave, falsifikovanje službene isprave, sastavljanje netačnih biračkih spiskova, zloupotreba prava glasanja, povreda prava glasanja, neovlašćeno prikupljanje ličnih podataka

Crti se obratilo četvoro građana kojima je onemogućeno da glasaju na parlamentarnim izborima 2023. godine. Njihova imena se nisu nalazila u izvodu iz biračkog spiska pošto je neko u Generalnom konzulatu Republike Srbije u Banjaluci zloupotrebio službeni položaj i falsifikovao njihove potpise.

Pomenuti građani su još 2022. podneli zahtev da glasaju u inostranstvu, tj. u Banjaluci gde su službeno boravili u vreme izbora te godine. Zakon daje mogućnost da građani na republičkim izborima glasaju po mestu boravišta. 30 dana posle izbora automatski se ukida promena izvršena u biračkom spisku i birači na narednim izborima mogu da glasaju po mestu prebivališta.

Kada su, pred izbore u decembru 2023, proveravali na kojim biračkom mestima u Novom Sadu i Beogradu, gde inače žive, treba da glasaju, u evidenciji su i dalje bili upisani za glasanje u Banjaluci.

Ispostavilo se da je u novembru 2023. u njihovo ime i bez njihovog znanja, neko podneo nove zahteve za glasanje u inostranstvu. Veštačenjem je potvrđeno da rukopisi i potpisi na zahtevima nisu bili autentični. Odnos tužilaštva prema oštećenim građanima izaziva sumnju na odugovlačenje postupka.

6 / ANTIDATIRANJE SLUŽBENOG LISTA

- Datum podnošenja prijave: 8.3.2024.
- Status: bez epiloga - predistražni postupak
- Tužilaštvo kojem je upućena prijava: Više javno tužilaštvo u Beogradu, Posebno odeljenje za suzbijanje korupcije (prosleđena Prvom osnovnom javnom tužilaštvu u Beogradu)
- Osnov prijave: zloupotreba službenog položaja (čl. 359 KZ), trgovina uticajem (čl. 366 KZ), falsifikovanje službene isprave (čl. 357 KZ)

Broj 1 Službenog lista grada Beograda, s ukupnim izveštajem o rezultatima beogradskih izbora, objavljen je tek 18. januara 2024, ali s fiktivnim datumom 3. januar 2024.

Time je narušena pravna sigurnost jer je učesnicima izbora praktično onemogućena pravna zaštita pred Ustavnim sudom, tj. drastično skraćen rok za žalbu. Posledica antidatiranja bila je kršenje roka za dodelu mandata odbornicima, koji je predviđen Zakonom o lokalnim izborima.

Crta je podnela krivične prijave protiv: načelnice Gradske uprave Beograda, sekretarke Gradske izborne komisije, odgovorne urednice Službenog lista grada Beograda, autorke elektronskog izdanja Službenog lista grada Beograda i sekretarke u Sekretarijatu za informisanje grada Beograda.